

Türk Üniversite Öğrencilerinin Aceleci, Araştırmacı ve Genel Kararsızlık Biçimlerinin Kendilik Saygısı Düzeylerine Etkileri

*Enver SARI**

Özet

Bu araştırma, Türk üniversite öğrencilerinin kararsızlık biçimleri ile kendilik saygısı arasında ilişkiyi, yordayıcılığı ve cinsiyete göre farklılığı belirlemek için yapılmıştır. Araştırma 2006 yılında Giresun'da öğrenim gören 170'i kız 150'si erkek 320 gönüllü üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Araştırmada Kişisel Kararsızlık Ölçeği KKÖ (Bacanlı, 2005) ve Kendine Saygı Ölçeği KSÖ (Bogenç, 2005) kullanılmıştır. Araştırma verileri cinsiyet açısından kendine saygı ile kararsızlık düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Araştırma verilerine göre kız üniversite öğrencilerinin araştırmacı kararsızlık düzeyleri erkek öğrencilerden yüksektir. Kendine saygı ile kararsızlık arasında negatif yönde, düşük düzeyde ancak anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. KKÖ ölçeğinin alt ölçekleriyle beklenildiği gibi pozitif yönde yüksek ilişkiler belirlenmiştir. Araştırmacı KKÖ ile aceleci KKÖ arasındaki ilişki ise pozitif yönde orta düzeyin üzerinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Üniversite gençlerinin kendilik saygısı ile aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık puanları düşük düzeyde ancak anlamlı bir ilişki vermektedir. Aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık değişkenleri kendilik saygısındaki toplam varyansın yaklaşık % 18'ini açıklamaktadır. Araştırma sonucuna göre Türk üniversite öğrencileri araştırmacı kararsızlık düzeylerinde Amerikalı üniversite öğrencilerine benzemektedir. Türk üniversite öğrencilerinde Amerikan toplumuna göre cinsiyet, kararsızlık ve benlik saygısı ile ilgili önemli bir değişken olarak görülmemektedir. Kararsızlık ve benlik saygısının toplumlar ve kültürler arasındaki farklılaşmasını ortaya koyan daha kapsamlı araştırmalar bu araştırma bulgusunun geçerliği üzerinde etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler

Üniversite Öğrencileri, Kendilik Saygısı, Kararsızlık.

*Yrd. Doç. Dr. Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi.

Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice

7(2) • Mayıs / May 2007 • 897-926

Yrd. Doç. Dr. Enver SARI

Giresun Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

28200, Giresun

Elektronik Posta: enversari@hotmail.com

Yayın ve Diğer Çalışmalarından Seçmeler

- San, E.** (2005). Sınıf yönetimi (2. baskı). Ankara: UBL Yayınları.
- Sarı, E. (2005). Grup rehberliğinin ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin problemlerine ve benlik kavramlarına etkisi. A. Kaya & S. Erkan (Ed.), *DeneySEL olarak sınanmış gruplu psikolojik danışma ve rehberlik programları* içinde (s. 45-60). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- San, E.** (2005). Nasıl dost kazanır ve insanları etkileriz? A. Solak (Ed.), *Davranışlar ilişkiler-iletişim* içinde (s. 30-35). Ankara: Hegem ve Bilimadamı Yayınları.
- San, E.** (2004). Yunus Emre şiirlerinde kendini açma. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, (5) 171-182.
- San, E.** (2003). 6-12 yaş çocuğunun gelişim özellikleri. C. Akgün (Ed.), *Engelliler v ailelerinin el kitabı* içinde (s. 55-58). Giresun: Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları.
- San, E.** (2001). Okulöncesi öğrencilerinin gelişim görevi güçlükleri. *X. Ulusal eğitim bilimleri kongresi kitabı* içinde (s.39-49). Bolu: İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları (1)
- San, E.** (2001). Demokrasi eğitiminin psikolojik boyutları. *X. Ulusal eğitim bilimleri kongresi kitabı* içinde (s.49-55). Bolu: İzzet Baysal Üniversitesi Yayınları .
- San, E.** (1999). Lise son sınıf öğrencilerinin uyumlarının cinsiyet, ekonomik düzey, anı babanın sağ olup olmaması ve annenin çalışması gibi faktörlere göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 58, 141.
- San, E.** (1998). Grup rehberliğinin ilkokul II. devre öğrencilerinin problemlerine ve benlik kavramlarına etkisi. *VII. ulusal eğitim bilimleri kongre kitabı* içinde (s. 75-90). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- San, E.** (1998). Benlik kavramının gelişimine ilişkin kuramsal açıklamalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 138, 33-37.

Türk Üniversite Öğrencilerinin Aceleci, Araştırmacı ve Genel Kararsızlık Biçimlerinin Kendilik Saygısı Düzeylerine Etkileri

Enver SARI

Günlük yaşantıda oluşan hızlı değişiklikler bireyi çabuk ve doğru kararlar almaya yöneltmektedir. Bu nedenle kararsızlık durumu günümüz insanının yaşadığı önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kararsızlık durumu farklı etmenlerden (sosyal destek, bilgi eksikliği, çatışma, kaygı ve kendilik saygısı vb. gibi) kaynaklanmaktadır (Güçray, 1998; Haraburda, 1998). Kararsızlığın ortaya çıkma durumu ve süresi psikiyatrik ölçüt olarak da değerlendirilmektedir (American Psychiatric Association, 1994). Kararsızlık durumunun birçok çeşidi (örn. mesleki kararsızlık, eş seçme, değer tercihleri vb.) söz konusudur (Germeijs & De Boeck, 2002). Kararsızlığın nasıl ortaya çıktığı bir tartışma konusu olmuş, bu konuda farklı teoriler ortaya konulmuştur (Etzioni, 1992; Janis & Mann, 1977). Bununla birlikte kararsızlık durumunun nasıl ölçüleceği de araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Bacanlı, 2005). Bu çalışmada kararsızlık durumu, ölçümü, teorileri ve etmenleri incelenerek genelleştirilmiş, kişisel kararsızlık ile kendilik saygısı arasındaki ilişkiler belirlenmiştir.

Aşağıda ilk olarak kararsızlık durumu, kararsızlıkla ilgili teoriler, kararsızlığı etkileyen faktörler ve kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki ilişkiler yapılan literatür taraması ile sunulmuştur.

Kararsızlık Durumu

Meslek seçiminde, çatışma çözmede ve sosyal ilişkilerin seçimi gibi çeşitli alanlarda (Haraburda, 1996) yaşanan kararsızlık durumu, seçim ve çatışma durumunda karar vermeyi erteleme ve geciktirme (Janis & Mann, 1977) olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji literatüründe çatışma çözme ve sosyal ilişkilerin seçimi, kararsızlık (indeci-

sive) ve karar verememe (indecision) olarak ele alınırken mesleki karar (decided) veya kararsızlık (undecided) bir mesleki gelişim süreci olarak değerlendirilmektedir. Mesleki kararsızlık mesleki gelişim sürecinin devamıyla ortadan kalkabilen bir durum, kararsızlık (indecisiveness) ise kökleri kişilik özelliğine dayalı değişime daha dirençli bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Van Metre & Cooper, 1984). Bu yönüyle mesleki kararsızlıkla kararsızlık arasında bir fark görülmektedir. Karar verememe (indecision) ise bireyin bir karara varabilmesi için gelişimsel bir evre veya geçici bir durumdur (Osipow, 1999). Mesleki karar (decided) bireylerin belli bir meslek veya kariyer amacına doğru yönelme, mesleki kararsızlık (undecided) ise akademik veya mesleki amaçlarından emin olamama durumudur (Gordon, 1995).

Kararsızlık ilk defa Ginzberg, Ginsburg, Axelrod, & Herman, (1951) daha sonra ise Holland & Holland (1977) tarafından kariyer kararsızlığı kapsamında araştırılmıştır. İlk defa Karar Ölçeği (Osipow, Carney, Winer, Yanico & Koschier, 1976) ile mesleki kararsızlık ölçülmeye başlanmıştır. Meslek seçmede karar verme güçlüğü birçok araştırmayla incelenmiştir (Fugua, Blum & Hartman, 1988; Larsan, Heppner, Ham & Dugan, 1988; Savickas & Jarjoura, 1991). Bu araştırmalar sonucunda mesleki kararsızlıkla ilgili Osipow (1999) tarafından Mesleki Kararsızlığı Değerlendirme Ölçeği ve Gati, Fassa, & Houminer (1995) tarafından Mesleki Karar Güçlüğü Anketi geliştirilmiştir. İlk olarak Cooper (1986) kararsızlık özelliği ile mesleki kararsızlık arasında önemli bir ilişki olmadığını ileri sürmüştür. Cooper'ın (1986) belirlediği genel kararsızlık özelliğinden hareketle Haraburda (1996) geliştirdiği Çok Alanlı Kararsızlık Ölçeği ile çatışma çözme ve sosyal ilişkilerin seçimi alanlarında kararlılığı değerlendirmiştir. Frost & Show (1993)'a göre kararsızlık kompulsiv bir davranıştır. Frost ve Show kompulsiv kararsızlığı ölçen bir ölçek geliştirmişlerdir. Bu ölçek sosyal, akademik, aile ve günlük yaşantılardaki kararsızlık biçimlerini ölçmektedir. Kompulsive kararsızlık ölçeği daha geniş kapsamlı olarak geliştirilmiş ve mükemmeliyetçilikle obsesif-kompulsive nevrozlar arasındaki ilişkiler belirlenmiştir (Gayton, R.Clavin, S. Clavin & Broida, 1994). Kararsızlığın normal dışı boyutundan başka yapılan araştırmalar mesleki karar (decided, undecided) ile karar verememe (indecision) ve kararsızlar (indecisive) arasındaki farklılığı elde edilen bulgularla doğrulamıştır (Cooper, 1986; Osipow, 1999).

Ülkemizde kararsızlıkla ilgili ilk çalışma Kuzgun (1992) tarafından karar vermede bireysel farklılıkları ölçmek amacıyla yapılmıştır. Kuzgun araştırmasında geliştirdiği Karar Verme Staretejileri Ölçeği'nde mantıklı, iç tepisel, bağımlı ve kararsızlık özelliklerini belirlemiştir. Radford, Mann, Ohta & Nakane tarafından geliştirilen Karar Verme Ölçeği, Güçray (1996) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Bu ölçek karar vermede öz saygı, stres ve karar verme stillerini ölçmektedir. Ersever (1996) karar verme becerilerinin eğitim programı ve etkileşim grubuyla geliştirilebilir olduğunu ortaya koymuştur. Tiryaki (1997) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada cinsiyet, sosyoekonomik durum gibi bazı kişisel özelliklerin karar verme üzerinde etkili olduğunu belirlemiştir. Çolakkadıoğlu (2003) Ergenlerde Kararsızlık Ölçeği'nin (Mann, Harmoni & Power, 1989) Türkçeye uyarlama çalışmasını yapmıştır. Ülkemizde kariyer kararsızlığından bağımsız olarak ilk Kararsızlık Ölçeği (KÖ) Bacanlı (1999, 2000) tarafından geliştirilmiştir.

Kararsızlık Teorileri

Karar verme sürecini mesleki karar vermeden farklı olarak genel bir kararsızlık durumu açısından inceleyen bazı modeller ileri sürülmektedir. Karar verme durumuyla ilgili, normatif-duygusal (normative-affective) (Etzioni, 1992) ve çatışma (conflict) (Janis & Mann, 1977) olarak adlandırılan başlıca iki model bulunmaktadır.

Çatışma modelinde bilgi ön plana geçmektedir. Bireyi çatışmaya sokan durumla ilgili bilgidir. Alınan bilgi bireyi çatışmaya sokarsa kararsızlık durumu söz konusudur. Birey aldığı bilgiyle ilgili durumla başa çıkmada aşağıdaki soruları sorar (Janis & Mann, 1977, s. 70):

Karar verme durumunda ilk tepki değişikliğe karşı dirençtir. Değişiklik yapılmaz ise ciddi bir risk olup olmayacağı merak konusudur. Birey karşılaştığı durumu ciddiye almaz ise bu durum 'atalet' (inertia) olarak adlandırılır. Atalet durumunda birey ciddi bir risk altında olduğunu düşünmez. Kararsızlık durumunu oluşturan bilgi ile ilgili yapılması gereken değişiklikten dolayı rahatsızlık duyulmamasına 'çatışmasız değişim' (unconflicted change) adı verilir. Birey karar vermede risk altında olduğunu düşünüyorsa en iyi çözümü bulmaya çalışacaktır. Bu durumda en iyi çözümün ne olduğu araştırılır.

Kararsızlık durumunda iyi bir çözüm yolu bulunamayacağı düşünüldüğünde birey sorumluluktan uzaklaşmak ister. Karar verme sorumluluğu bir başkasına yüklenmeye çalışılır. Karar verme durumunda çözüm yolu bulamayan bireylerin karar verme sorumluluğunu bir başkasına yüklemesi durumuna 'savunucu kaçınma' (defensive avoidance) adı verilir. Karar verme durumunda birey durumu gerçekçi, objektif ve akılcı bir şekilde değerlendirdiğinde ve daha iyi bir çözüm yolu olabileceğini düşündüğünde zamana gereksinim duyar. Bu durumda birey karar vermek için düşünme ve araştırma için yeterli zamanın olup olmadığını araştırır. Birey karar verme durumunda yeterli zamanının olmadığını düşündüğünde aşırı uyarılmışlık (hypervigilance) durumuna girer. Aşırı uyarılmışlık durumunda birey kendine zarar verecek kararlar alabilir. Karar vermek için yeterli zamanı olduğu kabul edildiğinde kaygı düzeyi düşmekte birey daha etkili kararlar verebilmektedir.

Janis & Mann modeli, kararsızlık durumunda kaygının hissedilmesi ve ikilem durumunda kaygıdan kurtulma arzusu üzerinde durmaktadır. Elde edileceklerin kayıpları arttıkça kaygı da çoğalmaktadır. Bu modelde ayrıca "Bireyin yapmak zorunda oldukları arttıkça durumu gözden geçirme zorunluluğu artar." denencesi kabul edilmektedir. Bireyin yeni sözleşmeleri arttıkça kaygı düzeyi de yükselmektedir. Janis & Mann orta düzeydeki bir kaygının ihtiyatlılık (vigilant) sürecini teşvik ettiğini bildirmektedirler. Kaygı düzeyinin yüksekliği savunucu kaçınmaya ve aşırı uyarılmışlığa neden olmaktadır. Bunun yanı sıra düşük düzeydeki kaygı ise çatışmasız bağlılık veya değişime neden olmaktadır. İhtiyat önemli kararları yönetmede ideal bir yöntem olarak tanımlanmaktadır.

Etzioni'nin (1992) Normatif-Duygusal Karar Verme Modeli karar sürecinde değerlerle akılcı deneysel bilgilerin etkileri üzerinde durmaktadır. Karar verme durumunda bireyi değerler etkilerken akılcı deneysel bilgileri de etkilemektedir. Karar verme sürecinde bir uçta normatif-duygusallık (N/D) diğer uçta ise mantıki-deneysellik (M/D) yer almaktadır. Etzioni'nin N/D - M/D sürekli dizisinde dışlama, karışma ve farklılaşmama gibi üç ana unsur yer almaktadır. Dışlama karar seçeneklerini kısmen veya tamamen düşünce dışında tutmaktır. Karışmada N/D faktörlerinin M/D faktörleri üzerinde beklenen veya beklenmedik etkilerle gerçekleşmektedir. Karışmada sıra seçenekleri önem sırasına dizme söz konusudur. Karışıklığı

meydana getiren başka bir durum ise karar verme için atılacak adımın önlenmesi veya geciktirilmesidir. Farklılaşmama durumunda birey değer ve duygularını geri plana iterek mantıki ve deneysel bilgilerle karar vermeye yönelmektedir. Farklılaşmama durumunun sonucu kayıtsızlığı meydana getirir. Kayıtsızlık, değer ve duygular gözetilmeksizin tamamen akılcı, deneysel ve mantıki bilgilere göre karar verme durumudur.

Kararsızlık Durumunu Etkileyen Etmenler

Karar verme sürecinden başka karar vermeyi etkileyen etmenler de araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Kaytarıcılık (procrastination), kendini engelli görme eğilimi, istifçilik, mükemmeliyetçilik, dış kontrol odaklılık, intikam duygusu, kompulsive bozukluklar, riske girmeme ve kendine güvensizlikle kararsızlık arasında ilişkiler belirlenmektedir (Ferrari & Emmans, 1994; Frost & Shows, 1993; Effert & Ferrari, 1989). Tallis (1977) psikolojik yardım aramaya yönelmede kararsızlık sorunlarının önemli bir etken olduğunu ileri sürmektedir. Kararsızlık bireylerin çevrelerini ve düşüncelerini tutarlı bir biçimde düzenlemeyi engellemektedir. Birey seçenekleri karmaşıktırmakta ve seçim yapamaz hâle gelmektedir. Bilgi eksikliği nedeniyle verilecek kararın sonucunu kestirememek kararsızlığa yol açmaktadır (Reed, 1985). Duygusal anlamda genel bir isteksizlik hâli de kararsızlığa yol açan bir durum olarak belirlenmektedir (Rassin & Muris, 2005). Kararsızlıkla ilgili bir başka durum ise değişim ve sorumluluğu üstlenme korkusudur (Rassin, 2004). Başkaları tarafından kabul edilmeyeceği ve hoşgörü ile karşılanmayacağı düşüncesi kararsızlığı oluşturabilmektedir (Buhr & Dugas, 2002).

Kararsızlık durumu ile ilgili bazı kişilik özellikleri de belirlenmektedir. Öfkeli, aceleci, kişiler arası ilişkiler güçlüğü yaşayan bireylerde kararsızlık durumu daha çok görülmektedir (Ferrari, 1994; Harriott & Ferrari, 1996; Harriot, Ferrari & Davidio, 1996). Frost ve Shows (1993) kararsızlıkla mükemmeliyetçiliğin iki boyutu olan 'eylemlerinde şüphe duyma' ve 'hata arama' arasında ilişkiler olduğunu belirlemişlerdir. Kararsızlık aynı zamanda obsesif-kompulsiv nevrozun bir belirtisi olarak kabul edilmektedir (Frost & Shows, 1993). Haraburda'ya (1998) göre ise kararsızlık bir davranış bozukluğu olmaktan çok çatışma çözme ve sosyal ilişkilerin seçiminde etken olan bir faktördür.

Kararsızlıkla Kendilik Saygısı Arasındaki İlişkiler

Bireyin kendisine ilişkin değerlendirmeleri ile kararsızlık arasında önemli bir ilişki söz konusudur (Walsh & Osipow, 1973). Bireyin kendini değerlendirmesinden çıkan sonuçlardan biri de kendilik saygısıdır. Bireyin kendini değerlendirmesi sonucunda oluşan kendilik saygısı ile psikolojik sağlık arasında önemli bir ilişki vardır (Schweitzer, Seth-Smith, & Callan, 1992). Kendilik saygısı, kendilik değerinin, kendine güvenmenin veya kendine kabulün kişisel ve bütünsel boyutlarını ifade eder. Bununla birlikte kendini değerli görme ya da değersiz görme bireyin vereceği kararları etkilemektedir (Beswick, Rothblum & Mann, 1988). Kabul, güven ve kendine değer verme düzeylerinin yüksekliği bireyin olumlu bir kendilik saygısı içerisinde olduğunu göstermektedir (Salmivalli, Kaukianen & Lagerspets, 1999). Yüksek kendilik saygısına sahip birey kendini gerçekçi olarak değerlendirmekte olumlu olan yönlerinin farkında olup olumsuz yönlerini geliştirmeye yönelmektedir (Pope & McHale, 1988). Düşük kendilik saygısı güvensizlik, utangaçlık, bağımlılık ve kendinden hoşnut olmama özellikleriyle kendini göstermektedir (Well & Marwell, 1976). Araştırma sonuçları düşük kendilik saygısının (self-esteem) kararsızlığa yol açtığını ileri sürmektedir. Kararsızlık ile güvensizlik, utangaçlık, bağımlılık ve kendinden hoşnut olmama arasında ilişkiler söz konusudur. (Resnick, Faube, & Osipow, 1970; Walsh & Osipow, 1973). Lucas & Epperson (1988) kararsızlık durumuyla ilgili kaygı, kontrol odağı, bilgi gereksinimi ve kendilik saygısı gibi beş fatör belirlemiştir. Haraburda (1998) yaptığı çalışmada ise kendilik saygısı ile kararlılık arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Haraburda (1998) kızların erkeklere göre daha kararlı olduğunu da ileri sürmektedir.

Literatür incelendiğinde kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki ilişkiler Türkiye’de Güçray (2005) ve Bacanlı (2006) tarafından incelenmiştir. Güçray (2005) Türk ergenlerle yaptığı çalışmada kararlılık ile kendilik saygısı arasında pozitif yönde korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Güçray (2005) erkek ergenlerin kendilik saygısının ve kararlılık düzeyinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Bacanlı (2006) ise kişisel kararsızlıkla kendilik saygısı arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Bacanlı (2006) araştırmasında araştırıcı kararsızlıkla kendilik saygısı

arasında negatif yönde ilişkiler tespit etmiştir. Sonuç olarak kararsızlık kendilik saygısı ile olumsuz, kararlılık ise olumlu yönden ilişkili bulunmuştur.

Toplumsal ve kültürel faktörlerin kararsızlıkla kendilik saygısı arasındaki ilişkilerde rol oynayıp oynamadığı incelemeye değer bir konudur. Bu amaçla kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki ilişkiler Türk üniversite öğrencileri örneğinde araştırılmıştır. Haraburda'nın (1996) yaptığı çalışmada kızların erkeklere göre daha kararlı olduğu ortaya konulmuştur. Ancak Türk toplumun sosyal ve kültürel yapısı açısından kadınların daha kararlı olacağı tartışma konusudur. Sonuç olarak karar ve kendilik saygısı gibi kavramlar kültürel ve sosyal etmenlerden oldukça etkilenebilecek kavramlardır. Bu nedenle birçok yurt dışı çalışmaya konu olan kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki ilişkiler bir grup Türk üniversite öğrencileri üzerinde tekrarlanmıştır.

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin kendilerine saygıları ile kararsızlık biçimleri arasında cinsiyete göre farklılığı, ilişkiyi ve yordayıcılığı belirlemek için yapılmıştır. Son ergenlik veya gençlik dönemi olarak adlandıracağımız üniversite öğrencilerinin kendilerine saygıları üzerinde kişisel karar biçimlerinin etkisinin bilinmesi kişilik gelişimi açısından önemlidir. Kendine saygı ile kişisel karar biçimleri arasındaki ilişkileri belirlemek alan yazıma katkıda bulunduğu gibi gençlere yönelik oluşturulacak yüksek öğretimde psikolojik danışma ve rehberlik programlarına da kaynaklık edebilecektir. Böylece çalışmada "Üniversite gençlerinin kendilerine saygı düzeyine kararsızlık biçimlerinin etkisi var mıdır?" sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmanın problemini belirleyen bu soruya cevap aramak için aşağıdaki alt problemler oluşturulmuştur. 1. Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin kendilik saygıları ve kararsızlık biçimleri (araştırmacı aceleci ve genel) arasında anlamlı bir fark var mıdır? 2. Üniversite öğrencilerinin kendilik saygısı ile araştırmacı, aceleci ve genel kararsızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır? 3. Aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık biçimleri, üniversite öğrencilerinin kendilik saygısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı mıdır? Araştırmanın alt problemlerini oluşturan yukarıdaki sorulara cevap aramak için elde edilen verilere analiz edilerek bulgularda sunulmuştur.

Yöntem

Araştırmada ilişkisel tarama / karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle üniversite öğrencilerinin kendilerine saygıları ile kişisel kararsızlık biçimleri arasındaki ilişki hiçbir değişikliğe uğratılmadan olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Giresun'da öğrenim gören 170'i kız 150'si erkek 320 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Bu öğrencilerden 60'ı birinci, 100'ü ikinci, 90'ı üçüncü ve 70'i ise dördüncü sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları 17-25 yaş arasında değişmektedir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin ailelerinden % 60'ı (192) orta, % 30'u (96) alt ve % 10'u (32) üst ekonomik düzeydedir. Araştırmanın örnekleme araştırmaya katılımında gönüllü olma esasına dayalı olarak belirlenmiştir. Bu araştırma 2005-2006 öğretim yılında Giresun'da öğrenim gören üniversite gençlerinin kendilerine saygıları ve kişisel kararsızlık biçimleri ile sınırlıdır. Araştırmada veriler 50 dakikalık bir süre içerisinde sınıf ortamında, aynı anda sunulan iki likert tipi ölçek ve kişisel bilgi formuyla elde edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada Kişisel Kararsızlık Ölçeği (KKÖ) (Bacanlı, 2005) ve Kendine Saygı Ölçeği (KSÖ) (Bogenç, 2005) kullanılmıştır.

KKÖ likert tipi, 5 dereceli olarak hazırlanmış olup araştırmacı kararsızlıkla ilgili "Acele karar vermem gerektiğinde çok güçlük çekerim." ve aceleci kararsızlıkla ilgili "Kararlarımı çabuk verip çabuk da vazgeçerim." gibi maddelerden oluşmaktadır. KKÖ 17-25 yaş, üniversite öğrencileri grubunda geliştirilmiştir. KKÖ yapı geçerliği çalışmasında yapılan faktör analizinde araştırmacı ve aceleci kararsızlık olmak üzere iki faktörde 18 madde belirlenmiştir. Yapı geçerliğinde maddeler .30'un üzerinde olup toplam varyansın % 43'ünü açıklamaktadır. KKÖ'nün uyum geçerliliği Durumluk Sürekli Kaygı Envanteri (Öner & Le Compte, 1985) ile belirlenmiştir. KKÖ'nün uyum geçerliliğinde durumluk kaygı ile pozitif yönde pek güçlü olmayan, sürekli kaygı ile pozitif yönde güçlü korelasyonlar bulunmuştur. KKÖ'nün Cronbach Alfa kat sayısı ile belirle-

nen iç tutarlılığı araştırmacı kararsızlık maddeleri için .88, aceleci kararsızlık maddeleri için .85 ve tüm maddeler için ise .90 olarak bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirliği ile belirlenen kararlılık kat sayıları ise araştırmacı kararsızlık alt ölçeği için $r = .84$, aceleci kararsızlık alt ölçeği için $r = .78$ ve tüm ölçek için ise $r = .84$ olarak bulunmuştur. Bu araştırmada KKÖ'nün Cronbach Alfa kat sayısı ile belirlenen iç tutarlılığı araştırmacı kararsızlık maddeleri için .85, aceleci kararsızlık maddeleri için .83 ve tüm maddeler için ise .89 olarak bulunmuştur. Bu araştırmada 100 öğrenci üzerinde bir ay ara ile KKÖ'nün tekrar test güvenilirliği incelenmiştir. Bu araştırmada KKÖ'nün test tekrar test güvenilirliği araştırmacı kararsızlık ölçeği için $r = .80$, aceleci kararsızlık ölçeği için $r = .75$ ve tüm ölçek için ise $r = .81$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler testin orijinalinde elde edilen test tekrar test güvenilirliğine çok yakın olduğundan KKÖ bu araştırma için kullanılabilir güvenilir bir ölçme aracı olarak kabul edilmiştir. Bu araştırmada KKÖ'nün iç tutarlılığı Cronbach Alfa kat sayısı .80 olarak bulunmuştur. Yapılan bu test tekrar test güvenilirliği ve iç tutarlılık geçerliği ile KKÖ'nün bu araştırma için güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğuna karar verilmiştir.

KSÖ likert tipi, 5 dereceli (hiçbir zaman, nadiren, ara sıra, sık sık, her zaman) olarak hazırlanmış olup “Kişilik özelliklerinizden memnun musunuz?”, “Yeteneklerinize güvenir misiniz?” gibi 20 maddeden oluşmaktadır. KSÖ 17-25 yaş, üniversite öğrencileri grubunda geliştirilmiştir. Yapı geçerliği çalışmasında KSÖ'de yer alan 20 maddenin 1. faktörde toplandığı, tüm maddelerin faktör yük değerlerinin .30'un üzerinde olup toplam varyansın % 36.3'ünü açıkladığı görülmüştür. Bu durum KSÖ'nün tek boyutlu olduğunun bir kanıtı olarak değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmalarda kendine saygı, depresif grup ile normal grup arasında ayırt edici olarak bulunmuştur. KSÖ'nün iç tutarlılığı Cronbach Alfa kat sayısına göre .81 olarak bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlik kat sayısı olarak $r = .84$ bulunmuştur. Bu araştırmada KSÖ'nün iç tutarlılığı Cronbach Alfa kat sayısı .80 olarak bulunmuştur. KSÖ'nün bu araştırmada bir ay ara süre ile 100 öğrenci üzerinde yapılan test tekrar test güvenilirliği kat sayısı olarak $r = .81$ bulunmuştur. Yapılan bu iç tutarlılık geçerliği ve test tekrar test güvenilirliği ile KSÖ'nün bu araştırma için güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğuna karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada cinsiyete göre kendilik saygısı, araştırmacı genelleştirilmiş kişisel kararsızlık ve aceleci genelleştirilmiş kişisel kararsızlık arasında fark olup olmadığı bağımsız gruplar için t-testi ile belirlenmiştir. Kendine saygı ile kararsızlık düzeyleri arasındaki ilişkiler ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon kat sayısı istatistiği ile analiz edilmiştir. Araştırmada araştırmacı ve aceleci kişisel kararsızlığın kendilik saygısı üzerinde yordayıcı olup olmadığı çoklu regresyonla belirlenmiştir. Çoklu regresyonda araştırmacı ve aceleci kişisel kararsızlığın kendilik saygısı üzerinde yordayıcılığı belirlenmiştir. Verilerin analizinde SPSS 10.0 programı kullanılmıştır. Araştırmada örneklem grubunu oluşturan üniversite öğrencilerinin kendine saygı ve kişisel kararsızlık ölçeğini içten ve samimi cevaplandıkları varsayılmıştır.

İşlemler

Araştırmada kendine saygı bağımlı değişken, kararsızlık ve cinsiyet ise bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Araştırmanın literatür taraması, veri toplama, yorumlama ve analiz olmak üzere tüm aşaması Eylül 2005-Mayıs 2006 tarihleri arasında dokuz aylık bir süreç içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi ile ilgili soru "Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin kendilik saygıları ve kararsızlık biçimleri (araştırmacı ve aceleci) arasında anlamlı bir fark var mıdır? şeklindeydi. Bu soruyu cevaplandırmak için bağımsız gruplar için yapılan t-testi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 1

Kız ve Erkek Üniversite Öğrencilerinin Kendilik Saygısı ve Kararsızlık Biçimleri Puanları Ortalamaları t Testi Sonuçları

Kaynak	Cinsiyet	N	X	SS	SD	t
Kendilik Saygısı	Kız	170	81.56	10.15	318	1.95
	Erkek	150	79.76	11.61		
Aceleci Kararsızlık	Kız	170	17.60	6.83	318	-0.24
	Erkek	150	17.78	6.56		
Araştırmacı Kararsızlık	Kız	170	25.73	8.26	318	3.13*
	Erkek	150	22.82	8.35		
Genel Kararsızlık	Kız	170	43.31	12.53	318	1.71
	Erkek	150	40.71	13.65		

* p < 0.05

Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin kendilik saygısı puanları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık ($t(318) = 1.95$ $p > .05$) olmadığı ortaya çıkmıştır. Kız üniversite öğrencilerinin kendilerine saygıları ($x = 81.56$), erkek üniversite öğrencilerinden ($x = 79.76$) daha yüksektir. Kız üniversite öğrencilerinin kendilerine saygılarının erkek öğrencilerden yüksek olması önemli bir farklılık meydana getirmektedir. Araştırma verileri kız ve erkek öğrencilerin kendilerine saygıları arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin aceleci kararsızlık puanları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($t(318) = -0.24$ $p > .05$). Erkek üniversite öğrencilerinin aceleci kararsızlık düzeyleri ($x = 17.78$), kız üniversite öğrencilerinden ($x = 17.60$) daha yüksektir. Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin aceleci kararsızlık düzeyleri ortalamaları arasındaki bu fark istatistik bakımdan anlamlı bulunmamaktadır. Aceleci kararsızlık bakımından kız ve erkek üniversite öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin araştırmacı kararsızlıkları anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(318) = 3.13$ $p < .05$). Kız üniversite öğrencilerinin araştırmacı kararsızlıkları ($x = 25.73$), erkek üniversite öğrencilerinden ($x = 22.82$) daha yüksektir. Kız üniversite öğrencileri erkek öğrencilere göre daha çok araştırmacı kararsızlık göstermektedirler.

Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin genel kararsızlık düzeylerine bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($t(318) = 1.71$ $p > .05$). Kız üniversite öğrencileri ($x = 33.31$), erkek üniversite öğrencilerine ($x = 40.71$) göre daha kararsız olsalar da aradaki bu fark anlamlı bulunmamaktadır.

Araştırmanın ikinci alt problemi “Üniversite öğrencilerinin kendilik saygısı ile araştırmacı, aceleci ve genel kararsızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklindeydi. Bu soruya cevap verebilmek için KSÖ ile KKÖ puanları arasında yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu aşağıdaki Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2

Kendilik Saygısı ile Araştırmacı, Aceleci ve Genel Kararsızlık Puanları Arasında r (Korelasyon) İstatistiği Sonuçları

	Kendilik Saygısı	Araştırmacı Kararsızlık	Aceleci Kararsızlık
Araştırmacı Kararsızlık	-.391*		
Aceleci Kararsızlık	-.382*	.607*	
Genel Kararsızlık	-.424*	.913*	.856*

* $p < 0.01$

Kendine saygı ile kararsızlık arasında negatif yönde, düşük düzeyde ancak anlamlı ($p < .001$) ilişkiler belirlenmiştir. KKÖ ölçeğinin alt ölçekleriyle beklenildiği gibi pozitif yönde yüksek ilişkiler belirlenmiştir. Araştırmacı kararsızlık ile kendine saygı arasında negatif yönde, düşük ancak anlamlı düzeyde ($r = -.391$, $p < .001$) ilişki belirlenmiştir. Aceleci kararsızlık ile kendine saygı arasındaki ilişki de negatif yönde ve anlamlıdır ($r = -.382$, $p < .001$). Genel kararsızlık ile kendine saygı arasında anlamlı ($p < .001$) $r = -.424$ değerinde bir ilişki söz konusudur.

KKÖ'nün aceleci KKÖ ile arasındaki ilişki pozitif yönde ve anlamlıdır ($r = .856$, $p < .001$). KKÖ'nün araştırmacı KKÖ ile arasında tam doğrusal ilişkiye çok yakın .913 değerinde ve anlamlı ($p < .001$) bir ilişki bulunmuştur. Araştırmacı KKÖ ile aceleci KKÖ arasındaki ilişki ise pozitif yönde orta düzeyin biraz üzerinde ancak anlamlı bir ilişki ($r = .607$, $p < .001$) bulunmuştur.

Araştırmanın üçüncü alt problemiyle ilgili soru "Aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık biçimleri, üniversite öğrencilerinin kendilik saygısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı mıdır?" şeklindeydi. Bu alt problemle ilgili soruyu cevaplandırmak için genel, araştırmacı ve aceleci kararsızlık değişkenlerine göre kendine saygının yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Kendilik Saygısının Aceleci, Araştırmacı ve Genel Kararsızlık Biçimlerinin Yordayıcılığına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata B	B	T	p	ikill r	Kısmi r
Sabit	94.61	1.763	-	53.681	.000	-	-
Aceleci	-0.419	0.276	-0.264	-1.351	.138	-0.382	-0.085
Araştırmacı	-0.376	0.278	-0.297	-1.519	.178	-0.391	-0.076
Genel	-0.58	0.265	0.074	0.217	.828	-0.424	0.012
R = 0.431		RÇ = 0.186					
F (3, 316) = 24.082		p = .000					

Yordayıcı değişkenlerle bağımlı (yordanan, ölçüt) değişken arasındaki kısmi korelasyonlar incelendiğinde kendine saygı ile aceleci kararsızlık arasında düşük düzeyde negatif yönde bir ilişkinin ($r = -0.38$) olduğu, diğer değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r = -0.085$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Araştırmacı kendine saygı ile araştırmacı kararsızlık arasında negatif

yönde düşük düzeyde ($r = -0.391$) bir ilişki vardır. Diğer iki değişken kontrol edildiğinde bu korelasyonun $r = -0.076$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin genel kararsızlık düzeyiyle kendine saygı arasında hesaplanan negatif ve düşük ikili korelasyonun ($r = -0.424$) ise diğer iki değişken kontrol edildiğinde negatif ve çok düşük düzeyde ($r = -0.012$) olduğu görülmektedir.

Aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık değişkenleri birlikte üniversite gençlerinin kendilik saygısı puanlarını düşük düzeyde ancak anlamlı olarak yordamaktadır ($R = 0.431$, $R^2 = 0.186$, $p < .01$). Aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık değişkenleri, kendilik saygısındaki toplam varyansın yaklaşık % 18'ini açıklamaktadır.

Tartışma

Bu araştırmada kendilik saygı ile genel kararsızlık arasında negatif yönde, düşük düzeyde ancak anlamlı ilişkiler belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçları Lucas & Epperson'un (1988) kararsızlık durumuyla ilgili belirlediği beş faktörden biri olan kendilik saygısı bulgusunu doğrulanmaktadır. Haraburda (1998) yaptığı araştırmada ise kendilik saygısı ile kararlılık arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu araştırmada kararsızlıkla kendilik saygısı arasında elde edilen negatif yöndeki korelasyon Haraburda'nın (1998) bulgularını destekler yöndedir. Araştırmacılar (Ferrari & Emmans, 1994; Frost & Shows, 1993; Effert & Ferrari, 1989) kaytarıcılık (procrastination), kendini engelli görme eğilimi, istifçilik, mükemmeliyetçilik, dış kontrol odaklılık, intikam duygusu, kompulsive bozukluklar, riske girmeme ve kendine güvensizlikle kararsızlık arasında ilişkiler belirlemektedirler. Bununla birlikte kararsızlık ile güvensizlik, utangaçlık, bağımlılık ve kendinden hoşnut olmama arasında ilişkiler söz konusudur. (Resnick, Faube, & Osipow, 1970; Walsh & Osipow, 1973). Bazı araştırmacılar (Walsh & Osipow, 1973; Beswick, Rothblum & Mann, 1988) kendini olumsuz değerlendirmeye kararsızlık arasında önemli bir ilişki olduğunu ileri sürmektedir. Bacanlı (2006) ise yaptığı araştırmada düşük kendilik saygısı ile araştırmacı kararsızlık arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Bireyin kendini değerlendirme biçimleri (güvensizlik, utangaçlık, bağımlılık, mükemmeliyetçilik, dış kontrol odaklılık vb.) düşük kendilik saygısı olarak değerlendirildiğinde kararsızlıkla kendilik saygısı arasında negatif bir ilişki

olacağı sonucuna varılabilir. Bu araştırmadan elde edilen kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki negatif ilişki yapılan bu çıkarımı destekler niteliktedir. Bununla birlikte kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki negatif ilişki olduğu bulgusu, karar verme ile kendilik saygısı arasındaki ilişkileri inceleyen diğer araştırmalarla da benzer sonuçlar göstermektedir (Ball, Mann & Stamm, 1994; Brown & Mann, 1990; Bunnnett, Mann & Beswick, 1989; Güçray, 2005; Haraburda, 1996; Mann, Harmoni & Power, 1989).

Janis & Mann modelinde ‘Bireyin yapmak zorunda oldukları arttıkça durumu gözden geçirme zorunluluğu artar.’ denencesi kabul edilmektedir. Kaytarıcılık (procrastination), kendini engelli görme eğilimi, istifçilik, mükemmeliyetçilik, dış kontrol odaklılık, intikam duygusu, kompulsive bozukluklar, riske girmeme ve kendine güvensizlikle kararsızlık arasında ilişkiler belirlenmektedir (Ferrari & Emmans, 1994; Frost & Shows, 1993; Effert & Ferrari, 1989). Var olan durumu gözden geçirmenin azlığı kaytarıcılık (procrastination), kendini engelli görme eğilimi, istifçilik, mükemmeliyetçilik, dış kontrol odaklılık, intikam duygusu, kompulsive bozukluklar, riske girmeme ve kendine güvensizlik gibi özellikleri oluşturabilir. Bu durumda durumu gözden geçirmenin azlığı düşük kendilik saygısı ile ilişkilidir sonucuna varılabilir. Eğer durumu gözden geçirmenin azlığı kararsızlığı meydana getiriyorsa kararsızlıkla düşük kendilik saygısı arasında bir doğrusal ilişki bulunacağı sonucuna varılabilir. Bu durumda şöyle bir çıkarım kurulabilir:

Kendilik saygısının düşüklüğü kendini değerlendirmenin azlığın oluşturur; kendini değerlendirmenin azlığı kararsızlığı oluşturur; o hâlde düşük kendilik saygısı kararsızlığı oluşturmaktadır. Bu araştırmada elde edilene kendilik saygısı ile kararsızlık durumu arasındaki negatif ilişki bulgusu yukarıdaki çıkarımı doğrulamakla birlikte Janis & Mann modelindeki ‘Bireyin yapmak zorunda oldukları arttıkça durumu gözden geçirme zorunluluğu artar.’ denencesini de desteklemektedir.

Bu araştırmada KKÖ ölçeğinin alt ölçekleriyle beklenildiği gibi pozitif yönde yüksek ilişkiler belirlenmiştir. Araştırmacı KKÖ ile aceleci KKÖ arasındaki ilişki ise pozitif yönde orta düzeyin biraz üzerinde ancak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aceleci, araştırmacı ve genel kararsızlık değişkenleri birlikte üniversite gençlerinin kendilik saygısı puanları ile düşük düzeyde ancak anlamlı bir ilişki vermekte-

dir. Bu bulgular KKÖ'nün geliştirilmesinde elde edilen verilerle benzerlik göstermektedir (Bacanlı, 2005).

Pope & McHale (1988) gerçekçi değerlendirmeyle yüksek kendilik saygısı arasında bir ilişki kurmaktadır. Etzioni'nin (1992) Normatif-Duygusal Karar Verme Modeli'nde akılcı deneysel bilgiler kararlılık düzeyini yükseltmektedir. Bu araştırmada elde edilen kendilik saygısının kararsızlık üzerindeki yordayıcılığı Pope & McHale'in (1988) gerçekçi değerlendirmeyle yüksek kendilik saygısı arasındaki ilişkiyi desteklediği gibi Etzioni'nin (1992) Normatif-Duygusal Karar Verme Modeli'nde akılcı deneysel bilgiler kararlılık düzeyini yükseltmektedir denencesini de doğrulamaktadır.

Araştırma verilerine göre kız üniversite öğrencilerinin kararsızlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu Güçray'ın (2005) "Erkek ergenlerin kızlara göre daha çok kararlılık ve kendilik saygısına sahiptir." bulgusuyla çelişmektedir. Bu iki araştırmanın bulgularına göre kararlılık düzeyi üzerinde cinsiyet etmeni ergenlerde etkili iken bu etki gençlik dönemine doğru (üniversite öğrencileri arasında) azalmakta olduğu ortaya çıkmaktadır. Ancak bununla birlikte Haraburda (1996) ABD'de üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada kızların erkeklere göre daha kararlı olduğunu ileri sürmektedir. Bu durumda Amerikalı üniversite öğrencileri arasında kızlar daha kararlı iken Türk üniversite öğrencileri örneğinde cinsiyetin karar vermede önemli bir faktör olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum Türkiye'de kadın üniversite mezunlarının oranının Amerikan toplumuna göre daha düşük olmasından ve Türk kız üniversite öğrencilerinin bu durumu bir ayrıcalık olarak görmesinden kaynaklanabilir. Bu araştırmada bulgular, kız üniversite öğrencilerinin araştırmacı kararsızlık düzeylerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgudan hareketle araştırmacı kararsızlıkla ilgili ABD ile Türk üniversite öğrencileri arasında benzerlikler görülmektedir. Bununla birlikte araştırmacı kararsızlık ve cinsiyetle ilgili kültürler arası yorum yapmak üzere bu bulgunun desteklenmesi için daha kapsamlı çalışmalara gereksinim vardır.

Araştırmanın sonucuna göre kararsızlıkla kendilik saygısı arasında anlamlı ilişkiler ortaya çıkmıştır. Bu bulgudan hareketle psikolojik danışmanlara, danışanın kararsızlık durumunda kendilik saygısını geliştirme önerilmektedir. Bununla birlikte psikolojik danışmanlar

danışanları ile normatif-duygusal ve akılcı-deneysel kararları tartışmalıdır. Bu araştırmanın nicel olması kendilik saygısı ile kararsızlık arasındaki ilişkiyi sınırlı olarak ortaya koymaya neden olmaktadır. Kararsızlıkla kendilik saygısı arasındaki ilişki nitel araştırmalarla daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca farklı kararsızlık durumları ile kendilik saygısı (self-esteem) arasındaki ilişkilerin belirlenmesi bu araştırmanın kapsamını genişletecektir.

The Effects of Impetuous, Exploratory, and Overall Indecisiveness on Self-esteem Among Turkish University Students

*Enver SARI**

Abstract

This research was conducted in order to determine the relationships between levels of indecisiveness and their self-esteem among Turkish university students. The study was designed and implemented in 2006 with 320 voluntary university students of whom 170 were females and 150 males in Giresun, Turkey. The Personal Indecisiveness Scale (PIS; Bacanlı, 2005) and the Self Esteem Scale (SES; Bogenç, 2005) were used to gather the data in the research. Significant negative, low level, relationship was found between self-esteem and indecisiveness. According to the results of the present research, the levels of exploratory indecisiveness were higher among females than males. Gender was not a significant predictor on neither impetuous nor overall indecisiveness. Although the levels of self-esteem was higher among female students than male students, this difference was not statistically significant. Higher significant positive correlations were found within the sub-scales of the PIS, as expected. The relationship between the exploratory PIS and impetuous PIS was positive, slightly above intermediate level, and meaningful. Impetuous, exploratory and overall indecisiveness altogether were significantly related with students' self esteem scores, even though the combined effect was low level. These variables altogether explained approximately 18% of all the total variance. According to the findings, gender was not a significant variable for indecisiveness in Turkish sample of university students. The results also showed that female Turkish students were more decisive than women in other countries (such as the USA or Austria) and than Turkish adolescents. The fact that the number of girls with university education is small in Turkey makes those girls privileged, decisive, and highly self esteemed. According to another finding, female students are more decisive than males within the sample of university students. Additionally, in the case of indecisiveness, when a guidance counselor is contacted, interventions toward increasing self-esteem is suggested.

Key Words

University Students, Self-esteem, Indecisiveness.

*Correspondence: Assist. Prof. DR. Enver SARI, Giresun University, Educational Faculty, Department of Educational Sciences, 28200 Giresun, Turkey. E-mail: enversari@hotmail.com

Educational Sciences: Theory & Practice
7 (2) • May 2007 • 915-926

Indecisiveness is a problem that affects human life quite frequently (Germeis & De Boeck, 2002). The case stems from various factors (social support, such as lack of knowledge, conflicts, anxiety, and self esteem) (Güçray, 1998; Haraburda, 1988). Conditions in which indecisiveness emerges and its duration are also considered as psychiatric scales (American Psychiatric Association, 1994). There are many types of indecisiveness (for instance, occupational, marital decisions, value preference, etc.) (Germeis & De Boeck, 2002). The term indecision was first introduced by Ginzberg, Ginsburg, Axelrod & Herman in 1951 and afterwards by Holland and Holland (1977) in the context of career indecision. Occupational indecision was first measured by a scale called the Decision Scale (Osipow, Carney, Winer, Yanico & Koschier, 1976). An indecision of occupational choice has been the focus of many studies (Fugua, Blum & Hartman, 1988; Larson, Heppner, Ham & Dugan, 1988; Savickas & Jarjoura, 1991). As a result of such studies on indecision, a scale, the Evaluation Scale for Career Indecision was devised by Osipow (1999). Another measure, the Questionnaire of Career Indecision Difficulty was developed by Gati, Fassa and Houminer (1999). Using these scales, some characteristics of personality associated with indecision were also established. Angry and impetuous individuals who experience difficulties in establishing good relations with people or good inter-individual relations were found to suffer more from the case of indecisiveness (Ferrari, 1994; Harriot & Ferrari 1996; Harriot, Ferrari & Davidio, 1996.)

The data obtained from the studies verified the difference between career decision or indecision and those who are indecisive (Van Matre, & Cooper, 1984; Cooper, 1986; Gayton, W. F., Clavin, R. H., Clavin, S. L., & Broida, L., 1994; Gordon, 1995; Osipow, 1999). Relationships have been determined between indecisiveness and procrastination, tendency to consider oneself handicapped, hoarding, perfectionism, internal locus of control, vengefulness, compulsive disorders, taking no risks and lack of self confidence (Ferrari, 1994; Harriott & Ferrari, 1996; Harriot, Ferrari & Davidio, 1996).

Apart from that, how to measure the state of indecisiveness has been the interest of researchers (Bacanli, 2005). The state of indecisiveness that is experienced in various fields such as job selection, conflict resolution and the choice of social relations (Haraburda,

1996) is described as postponing and delaying decisions in the cases of a choice or conflict (Janis & Mann, 1977). The first research on indecisiveness in Turkey was done by Kuzgun (1992) in order to measure individual differences in decision-making. The Decision-making Strategies Scale developed by Kuzgun identified such properties as logical, inner reactive and dependent indecisiveness. The Decision-making Scale developed by Radford, Mann, Ohta and Nakane was adapted into Turkish by Güçray (1996). The scale measures self-esteem, stress, and decision-making styles in the process of decision-making. Ersever (1996) demonstrated that decision-making skills could be improved through educational programs and interaction groups. Tiryaki (1997), in the research concerning university students, found out that some personal characteristics such as gender and socio-economic status were influential in decision-making. Çolakkadıoğlu (2003) adapted the Scale of Indecisiveness in Adolescents (Mann, Harmoni & Power, 1989) into Turkish. The first scale of indecisiveness independent of career indecisiveness was developed in Turkey by Bacanlı (1999, 2000).

Several models studying decision-making from the perspective of a general indecisiveness state as different from occupational decision-making have been suggested. How indecisiveness occurs has been an issue of discussion and different theories have been offered (Etzioni, 1992; Janis & Mann, 1977). The two major models about the state of decision-making are called the Conflict Model (Etzioni, 1992) and the Normative-emotional Model (Janis & Mann, 1977). In the conflict model, knowledge is seen as prominent. What puts an individual into conflict is the knowledge of the situation. If the knowledge received puts the individual into a conflict, then there is a state of indecisiveness. Etzioni's (1992) Model of Normative-emotional Decision-making emphasizes the effects of values and rational experimental knowledge in the process of decision-making. As values affect an individual in case of decision-making; rational and experimental knowledge also affect the individual. In the process of decision-making, normative-emotionalism (N/E) is at one end, Logical-Experimental (L/E) is at another.

Apart from the process of decision-making, factors that affect decision-making have also been within the interest of researchers. Relations have been determined between indecisiveness and procrastination.

tination, tendency to consider oneself handicapped, hoarding, perfectionism, internal locus of control, vengefulness, compulsive disorders, risk taking behaviors, or lack of self confidence (Ferrari & Emmons, 1994; Frost & Shows, 1993; Effert & Ferrari, 1989). Tallis (1977) claims that the problems of indecision are important factors in inclining towards psychological assistance. Indecisiveness prevents individuals from organizing their environments and thoughts in a consistent way. Consequently, individuals make choices more complicated and thus they are unable to make a choice. Indecisiveness is related with the lack of knowledge. Not being able to predict the results of a decision due to the lack of knowledge leads to indecisiveness (Reed, 1985). The state of a general unwillingness in emotional sense is also a factor causing indecisiveness (Rassin & Muris, 2005). Indecisiveness may also occur owing to the thought that this won't be accepted or tolerated by others (Buhr & Dugas, 2002; Rassin, 2004).

There is an important relationships between the state of indecisiveness and an individual's self-evaluation (Resnick, Faube & Osipow, 1970; Walsh & Osipow, 1973). A consequence of an individual's self-evaluation is self-esteem. There is a considerable relation between self-esteem that emerges as a result of self-evaluation and psychological health (Schweitzer, Seth-Smith, & Callan, 1992). Self-esteem represents the personal and holistic dimensions of self-value, self-confidence, or self-acceptance (Leary, 1996). Whether an individual values or undervalues oneself affects his decisions (Beswick, Rothblum, & Mann, 1988). High levels of acceptance, confidence, and self-value show that the individual has a positive self-esteem (Salmivalli, Kaukianien & Lagerspest, 1999). The individual with a high level of self-esteem evaluates oneself realistically, realizes his positive sides, and tries to improve his negative sides (Pope & Mc Hale, 1988). Low levels of self-esteem are reflected via lack of confidence, shyness, dependence, and self dissatisfaction (Well & Marvell, 1976). Research suggest that self-esteem at low levels leads to indecisiveness. There are relations between such characteristics as lack of confidence, shyness, dependence, and self dissatisfaction and indecisiveness (Resnick, Faube, & Osipow, 1970; Walsh & Osipow, 1973). Lucas and Epperson (1988) determined five factors such as anxiety, focus of control, need for knowledge, and self-esteem related to the state of indecisiveness.

Haraburda (1988) demonstrated intermediate positive relations between self-esteem and indecisiveness. However, the exploratory claims that girls are more decisive than boys.

Literature shows that relations between self-esteem and indecisiveness were studied in Turkey by Güçray (2005) and Bacanlı (2006). Güçray (2005), in a research with Turkish adolescents, discovered positive correlations between self-esteem and indecisiveness. Yet, Güçray (2005) showed that boys had higher levels of self-esteem and decisiveness than girls. Bacanlı (2006) indicated that low self-esteem is a strong predictor of exploratory indecisiveness. Whether or not social and cultural factors play a role in relations between indecisiveness and self-esteem is a topic worth studying. For this purpose, the relations between self-esteem and indecisiveness were studied within the sample of Turkish university students. In the research conducted by Haraburda (1996), it was demonstrated that girls were more decisive than boys. However, due to the social and cultural structure of Turkish society, more research is needed on this controversial issue. Consequently, such concepts as decisiveness and self-esteem can be influenced by social and cultural factors. Therefore, the relations between self-esteem and decisiveness were studied in the present study with a group of Turkish university students.

This research was conducted in order to determine the differences, relations and predictiveness between university students' self-esteem levels and the forms of indecisiveness on the basis of gender. Knowing the effects of personal decision forms among university students' self-esteem- in a period which is known as late adolescence or youth- is extremely important from the perspective of their personality development. Identifying the relations between self-esteem and personal decision forms will both contribute to the literature and function as a source to the counseling and guidance programs addressing youth at higher education. Within the framework of this general aim, self-esteem was determined as the dependent variable, indecisiveness as the independent variable in the research. Thus, the answer to the question "are university students' forms of indecisiveness effective in their level of self-esteem?" was investigated in the research. The following sub-problems were formulated in order to seek answers to this question:

1. Are there any significant differences between university students' self esteem and forms of their indecisiveness (exploratory and impetuous)?
2. What relations are there between university students' self esteem and their levels of exploratory, impetuous, and overall indecisiveness?
3. Do the forms of impetuous, exploratory, and overall indecisiveness altogether predict meaningfully university students' self esteem?

The analyses of the data to provide the answers to the above questions that form the sub-problems of the research are presented in the findings section.

Method

Population and Sampling

Descriptive-survey method was used in the research. Attempts were made to describe the relations between university students' self-esteem levels and the forms of their personal indecisiveness. Population of the research was composed of university students and the sample was made up of 320 university students in Giresun, of whom 170 were females and 150 were males. The sample was formed on the basis of convenient sampling method. The scope of this research was restricted to self-esteem and the three forms of personal indecisiveness among students attending university graduate programs in Giresun during the 2005-2006 academic year.

Instruments

The Personal Indecisiveness Scale (PIS; Bacanlı, 2005) and the Self-esteem Scale (SES; Bogenç, 2005) were employed in the research. The PIS is a 5-point Likert type instrument that contains items such as "I have great difficulty when I need to decide quickly" aiming to measure exploratory indecisiveness and "I make up my mind quickly and give quickly" aiming to measure impetuous indecisiveness. Eighteen items were determined in the two factors (i.e., exploratory and impetuous indecisiveness) as a results of factor analysis. The SES is developed as a 5-point Likert type instrument and contains 20 items such as "are you pleased with your personal characteristics?" or "do you trust on your abilities?" In the

process of construct validation, 20 items of the scale were found to be clustered in one factor. The concurrent validity of the scale was established with the State-Trait Anxiety Inventory (Öner, & Le Compte, 1985).

Analysis of the Data

Whether or not there were differences among self-esteem, generalized personal exploratory indecisiveness, and generalized personal impetuous indecisiveness across gender was determined through independent *t*-tests. Relationships between self-esteem and the levels of indecisiveness were analyzed through Pearson product-moment correlation coefficient. Predictive powers of exploratory and impetuous personal indecisiveness on self-esteem was examined through multiple regressions. In multiple regressions, it was determined that exploratory and impetuous personal indecisiveness were predictive of self-esteem. SPSS 10.0 was employed in the analysis of the data. It was supposed that the students composing the sample group responded to the PIS and SES scales sincerely.

Results

Female students had higher levels of self-esteem than males. In addition, the data demonstrated that there was not a significant difference between self-esteem across women and men. There were no meaningful differences between female and male students with regard to impetuous indecisiveness. Female students' exploratory indecisiveness levels were higher than male students. This difference between female and male students showed that there was a significant difference between exploratory indecisiveness across gender. When the overall indecisiveness levels of students were considered on gender criterion, no significant differences were found. Negative, low level but significant relations were found between self-esteem and indecisiveness. Between exploratory indecisiveness and self-esteem, negative, low level; yet significant relations were found. Positive, high relations were found with the subscales of the PIS scale, as expected.

On examining the partial correlations between predictive variables and the dependent (predicted or criterion) variables, it was found that there was a low negative relation between self-esteem and im-

petuous indecisiveness ($r = -.38$), and that the correlation between the two variables- when the other variables were controlled- was $r = -.09$. There was a low negative relation between exploratory self-esteem and exploratory indecisiveness ($r = -.39$). It was found that this correlation was $r = -.08$ when the other two variables were controlled. The dual, negative and low correlation found between university students' levels of overall indecisiveness and self-esteem ($r = -.42$) was observed to be negative and very low ($r = -.01$) when the two other variables were controlled.

Exploratory, impetuous, and overall indecisiveness altogether have a low yet significant relation with university students' self-esteem scores ($R = 0.43$, $R^2 = 0.19$, $p < .01$). These three variables altogether accounted for approximately 18% of the total variance in self-esteem.

Discussion

Variables of impetuous, exploratory, and overall indecisiveness altogether have a low but significant relation with university students' self-esteem scores. This finding supports the findings of Resnick, Faube and Osipow (1970) and Walsh and Osipow (1973) that there was an important relation between the state of indecisiveness and individual's self-evaluation. Moreover, the findings support Beswick, Rothblum and Mann (1988) that valuing or undervaluing ones' self affects the individual's decisions. These results show similarities with other researchers who examined the relations between decision-making and self-esteem (e.g., Bacanlı, 2006; Güçray, 2005; Haraburda, 1996; Mann, Harmoni, & Power, 1989; Ball, Mann, & Stamm, 1994; Brown & Mann, 1990; Bunnett, Mann & Beswick, 1989; Janis & Mann, 1977).

The fact that a positive correlation was found between self-esteem and decision-making verifies Janis and Mann's (1977) theory of conflict pointing that there are positive relations between indecisiveness and low self-esteem. Besides, the study also support Güçray (2005) and Bacanlı (2006).

The research data demonstrate that there are no significant relations between university students' indecisiveness and gender. This finding contradicts with Güçray (2005) that male adolescents have

shown higher levels of decisiveness and self-esteem than female adolescents”, and with Rassin & Muris (2005) that women suffer more indecisiveness. In the present study, it can be suggested that ‘Turkish female university students’ decision-making abilities and self-esteem levels have risen when compared to similar samples in other countries. It is thought that the reason for this case is to do with receiving a higher education. The smallness of the number of women who have received university education in Turkey put those girls into a privileged status. This privilege caused them to be more decisive individuals with high levels of self-esteem. However, Haraburda (1996), in the research done in the US with university students, claimed that girls were more decisive in general and social relations than boys, but that there were no differences in conflicting decisions. This finding of Haraburda (1996) confirms the findings of this research. According to the present study, it would be right to say that girls are more decisive in the sample of university students. However, more research is needed in order to make intercultural comments on indecisiveness and sex.

The results of the research show that there are significant positive relations between indecisiveness and self-esteem. Basing on this finding, it is suggested that those who receive counseling should try to target improving their self-esteem. Therefore, coping skills with indecisiveness should include the improvement of self-esteem. The research findings reveal that there exists a meaningful relationship between indecisiveness and self-esteem. Based on this finding, psychological counselors are recommended to help develop self-esteem levels of their clients when the client is in an indecisive state. Besides, counselors should discuss with their clients the normative-emotional and logical-experimental decisions. The quantitative nature of this research has caused the study to reveal the relationship between indecisiveness and self-esteem in a limited manner. The relationship between indecisiveness and self-esteem may be also better understood through qualitative studies. Besides, determining the relations between different situations of indecisiveness and self-esteem will broaden the scope of this research.

Kaynakça / References

- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4. edition). Washington: American Psychiatric Association.
- Bacanlı, F. (1999, Eylül). *Kararsızlık ölçeğinin geliştirilmesi*. V. Ulusal Psikolojik Danışma Kongresi'nde sunulan bildiri. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Bacanlı, F. (2000). Kararsızlık ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 7-16.
- Bacanlı, F. (2005). Kişisel kararsızlık ölçeği. Y. Kuzgun & F. Bacanlı (Ed.) *PDR'de kullanılan ölçekler içinde* (s. 30-40). Ankara: Nobel Yayınları.
- Bacanlı, F. (2006). Personality characteristics as predictors of personal indecisiveness. *Journal of Career Development*, 32 (4), 320-332.
- Ball, C., Mann, L., & Stamm, C. (1994). Decision-making abilities of intellectually gifted and non-gifted children. *Australian Journal of Psychology*, 46 (1), 13-20.
- Beswick, G., Rothblum, E. D., & Mann, L. (1988). Psychological antecedents to students procrastination. *Australian Psychologist*, 23, 207-217.
- Bogenç, A. (2005). Kendine saygı ölçeği. Y. Kuzgun & F. Bacanlı (Ed.), *PDR'de kullanılan ölçekler içinde* (s. 40-45). Ankara: Nobel Yayınları.
- Brown, Y. E., & Mann, L. (1990). The relationship between family structure and process variables and adolescent decision-making'. *Journal of Adolescence*, 14 (4), 363-71.
- Buhr, K., & Dugas, M. J. (2002). The intolerance of uncertainty scale: Psychometric properties of the English version. *Behavior Research and Therapy*, 40, 931-945.
- Bunnett, P. C., Mann, L., & Beswick, G. (1989). Validation of the flinders decision-making questionnaire on course decision-making by students'. *Australian Psychologist*, 24, 285-92.
- Cooper, S. E. (1986). The effects of group and individual vocational counseling on career indecision and personal indecisiveness. *Journal of College Student Personnel*, 23, 39-42.
- Çolakkadıoğlu, O. (2003). *Ergenlerde karar verme ölçeğinin uyarlama çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Effert, B., & Ferrari, J. R. (1989). Decisional procrastination: Examining personality correlates. *Journal of Social Behavior and Personality*, 4, 151-156.
- Ersever, Ö. H. (1996). *Karar verme becerileri kazandırma programının ve etkileşim grubu deneyiminin üniversite öğrencilerinin karar verme becerileri üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Etzioni, A. (1992). Normative-affective factors: Toward a new decision-making model. In M. Zey (Ed.), *Decision-making: Alternatives to rational choice models*. Newbury Park, CA: Sage.
- Ferrari, J. R. (1994). Dysfunctional procrastination and its relationship with self-esteem, interpersonal dependency and self defeating behaviors. *Personality and Individual Differences*, 17, 673-679.

- Ferrari, J. R., & Emmons, R. A. (1994). Procrastination and revenge: Do people report using delays as a strategy for vengeance? *Personality and Individual Differences, 17*, 539-544.
- Frost, R. O., & Shows, D. L. (1993). The nature and measurement of compulsive indecisiveness. *Behavior Research and Therapy, 31*, 683-692.
- Fuqua, D. R., Blum, C. R., & Hartman, B. W. (1988). Empirical support for the differential diagnosis of career indecision. *Career Development Quarterly, 36*, 364-373.
- Gati, I., Fassa, N., & Houminer, D. (1995). Applying decision theory to career counseling practice: The sequential elimination approach. *The Career Development Quarterly, 43* (3), 211-220.
- Gayton, W. F., Clavin, R. H., Clavin, S. L., & Broida, L. (1994). Further validation of the indecisiveness scale. *Psychological Reports, 75*, 1631-1634.
- Germeis, V., & De Boeck, P. (2002). A measurement scale for indecisiveness and its relationship to career indecision and other types of indecision. *European Journal of Psychological Assessment, 18*, 113-122.
- Ginzberg, E., Ginsburg, S., Axelrod, S., & Herman, I. (1951). *Occupational choice*. New York: Columbia University Press.
- Gordon, V. N. (1995). *The undecided college student: An academic and career advising challenge*, Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Güçray, S. S. (1996). KDÖ-karar verme davranışları ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2* (14), 60-68.
- Güçray, S. S. (1998). Aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek, bireyler arası ilişkilerde yeterlik ve karar verme ilişkileri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2* (9), 98-104.
- Güçray, S. S. (2005). A study of the decision-making behaviours of Turkish adolescents. *Pastoral Care, 75*, 34-44.
- Haraburda, E. M. (1988). *The relationship of indecisiveness to the five factor personality model and psychological symptomology*. Unpublished doctoral dissertation, Ohio State University, Columbus OH.
- Haraburda, E. M. (1996). *Development and validation of multi-domain measures of decision-making self-efficacy and indecisiveness*. Unpublished master's thesis, Ohio State University.
- Harriott, J. S., & Ferrari, J. R. (1996). Prevalence of procrastination among samples of adults. *Psychological Reports, 78*, 611-616.
- Harriott, J. S., Ferrari, J. R., & Davidio, J. F. (1996). Distractibility, daydreaming and self-critical as determinants of indecision. *Journal of Social Behavior and Personality, 11*, 337-344.
- Holland, J. L., & Holland, J. E. (1977) Vocational indecision: More evidence and speculation. *Journal of Vocational Behavior, 24*, 404-414.
- Janis, I. L., & Mann, L. (1977). *Decision making: A psychological analysis of conflict choice and commitment*. New York: Macmillan.
- Kuzgun, Y. (1992). Karar stratejileri ölçeği: Geliştirilmesi ve standartizasyonu. *VII. ulusal psikoloji kongresi bilimsel çalışmaları kitabı* içinde (s. 161-170). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.

- Larson, L., M., Heppner, P. P., Ham, T., & Dugan, K. (1988) Investigating multiple subtypes of career indecision through cluster analysis. *Journal of Counseling Psychology, 35*, 439-446.
- Lucas, M. S., & Epperson, D. L. (1988). Personality in vocationally undecided students. *Journal of College Student Development, 29* (5), 460-466.
- Mann, L., Harmoni, R. & Power, C. (1989) 'Adolescent decision-making: The development of competence', *Journal of Adolescence, 12* (3), 265-278
- Osipow, S. H. (1999). Assessing career indecision. *Journal of Vocational Behavior, 55*, 147-154.
- Osipow, S. H., Carney, C., Winer, J. L., Yanico, B., & Koschier, M. (1976). *The career decision scale*. Columbus, OH: Marathon Consulting and Press.
- Öner, N., & Le Compte, A. (1985). *Durumluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Pope, A. M., & Mchale, S. M. (1988). *Self-esteem enhancement with children and adolescent*. New York: Pergaman Press.
- Rassin, E. (2004). Indecisiveness and worst case scenario reasoning. In poster presented at the *European Conference of Behavior and Cognitive Psychotherapy*, Manchester, UK.
- Rassin, E., & Muris, P. (2005). To be or not to be... indecisive: Gender differences, correlations with obsessive-compulsive complaints and behavioural manifestation. *Personality and Individual Differences, 38*, 1175-1181.
- Reed, G. F. (1985). *Obsessional experience and compulsive behavior: A cognitive-structural approach*. New York: Academic Press.
- Resnick, H., Fauble, M., & Osipow, S. (1970). Vocational crystallization and self-esteem in college students. *Journal of Counseling Psychology, 17*, 465-467.
- Salmivalli, C., Kaukianien, L., & Lagerspets, K. M. J. (1999). Self-evaluated self-esteem, peer-rated self-esteem and defensive egoism as predictor of adolescents participation in bullying situation, *PSPB, 25*, 1268-1278.
- Savickas, M. L., & Jarjoura, D. (1991). The career decision scale as type indicator. *Journal of Counseling Psychology, 38*, 85-90.
- Schweitzer, R. D., Seth-Smith, M., & Callan, V. (1992). The relationship between self-esteem and psychological adjustment in young adolescents. *Journal of Adolescence, 15*, 83-97.
- Tallis, F. (1997). The neuropsychology of obsessive-compulsive disorder: A review and consideration of clinical implications. *British Journal of Clinical Psychology, 36*, 3-20.
- Tiryaki, M. G. (1997). *Üniversite gençlerinin karar verme davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Van Matre, G., & Cooper, S. (1984). Concurrent evaluation of career indecision and indecisiveness. *Personal & Guidance Journal, 62*, 637-639.
- Walsh, W. B., & Osipow, S. H. (1973). Career preferences, self-concept and vocational maturity. *Research in Higher Education, 1*, 287-295.
- Wells, E., & Marwell, G. (1976) *Self-esteem: Its conceptualization and measurement*. Beverly Hills: Sage.